

Successieplanning

EEN PRAKTISCHE LEIDRAAD

ter voorbereiding van Uw planning (voor de particulier
of de ondernemer) op maat gemaakt met behulp
van Uw advocaat.

MAAK KENNIS MET ELS

Meester Els De Frene startte in 1997 aan de toenmalige Balie van Kortrijk, die sinds 2018 deel uitmaakt van de Balie van West-Vlaanderen.

Een advocaat weet raad. Meester Els De Frene weet U bij staan tijdens een procedure maar kan U eveneens begeleiden in eender welk ander traject om tot een oplossing te komen zoals bemiddeling, onderhandeling of enig andere alternatieve geschillenoplossing.

Met haar meer dan 20 jaar lange ervaring combineert zij professionaliteit met een exclusieve aanpak, die elk dossier vereist.

Inhoud

- 1 Zelf Uw nalatenschap regelen
- 2 Tarieven erfbelasting
- 3 Manieren om successierechten of erfbelastingen te vermijden
- 4 Een cijfermatig voorbeeld
- 5 Praktische tips om Uw planning voor te bereiden
- 6 Enkele getuigenissen

Zelf Uw nalatenschap regelen

WAT ALS U NIETS REGELT?

Als U niets regelt, wordt de wet toegepast.

Erven doet men in lijnen en in (volg)ordes als volgt:

In eerste instantie erven Uw kinderen (rechte lijn naar beneden) al dan niet samen met de langstlevende echtgenoot. Zijn Uw kinderen of één van hen niet langer in leven, dan komen hun kinderen in de plaats van het overleden kind of kinderen.

Heeft U geen kinderen, dan gaat Uw erfenis naar Uw ouders en/of Uw broers en zussen (rechte lijn naar boven en/of zijlijn). Net zoals hierboven omschreven zal de plaats van de overleden broer(s) of zus(sen) worden ingenomen door hun kind(eren).

In de derde orde erven broers en zussen (zijlijn) alleen als de ouders overleden zijn en er geen testament is opgemaakt.

De laatste orde betreft nonkels, tantes, neven en nichten (zijlijn).

Zijn er geen erfgenamen, dan gaat Uw erfenis naar de staat.

NIET AKKOORD? GRIJP IN, MAAR... HOUDT REKENING MET DE RESERVATAIRE ERFGENAMEN¹

Er zijn twee types erfgenamen die door de wet beschermd worden, met name de langstlevende echtgenoot en de kinderen.

Deze twee erfgenamen hebben in principe rechten welke hen niet kunnen afgenomen worden.

De kinderen hebben in principe recht op de helft van Uw nalatenschap (abstracte reserve) terwijl de **langstlevende echtgenoot** een vruchtgebruik verkrijgt op

- de gezinswoning en de huisraad als er kinderen zijn (concrete reserve),
- de ganse nalatenschap als er geen kinderen zijn.

¹Een reservataire erfgenaam is een erfgenaam die in de nalatenschap een reserve heeft, welke hem niet kan ontnomen worden. Zo hebben de kinderen altijd samen de helft van de nalatenschap als reserve en heeft de langstlevende echtgenoot altijd vruchtgebruik, weze het recht om van een zaak het genot te hebben en de inkomsten ervan te innen.

“

*U mag maar beslissen over de helft van
Uw nalatenschap. De andere helft is steeds
voorbehouden voor Uw kinderen.*

WAT MET ONZE LEVENSPARTNER?

De meesten willen dat hun partner na hun overlijden niet in de kou blijft staan.

Evenwel maakt de wet een onderscheid tussen gehuwden, wettelijk samenwonenden en feitelijk samenwonenden

De gehuwden zijn maximaal beschermd met een reservatair vruchtgebruik. De wettelijke samenwoners krijgen het vruchtgebruik over de gezinswoning aan het voordeeltarief van nul procent. Zeer recent (20 juni 2024) schakelde het Hof van Cassatie de mogelijkheid in voor wettelijke samenwoners om de preferentiële overname van de gezinswoning te vragen en dit zeker wanneer er sprake is van partnergeweld. Tot voor kort konden de wettelijke samenwoners dit niet.

Feitelijke samenwoners erven NIETS van elkaar. Dus voor hen is het alle hens aan dek.

*Bent u feitelijk samenwonend?
Onderneem dan meteen actie!*

Tarieven erfbelasting

WAT MOET DE VLAMING NORMALITER BETALEN AAN ERFBELASTING?

De tarieven in de **erfbelasting** worden berekend in percentages op wat de erfgenaam krijgt en dit in functie van de verhouding van verwantschap tot de overledene. U zal willen lezen dat er een onderscheid wordt gemaakt tussen de dichte en verdere verwantschap en dat dit zich niet alleen uit in de procenten maar ook in de uitsplitsing van roerende en onroerende verkrijging.

TARIEF IN RECHTE LIJN EN TUSSEN PARTNERS

In de rechte lijn en tussen partners worden de tarieven berekend:

- per erfgenaam
- afzonderlijk op het roerende gedeelte en op het onroerende gedeelte.

Erfenissen in rechte lijn en tussen partners worden aan het laagste tarief belast:

SCHIJF IN EURO	TARIEF IN PROCENT
Vanaf 0,01 tot en met 50.000	3%
Vanaf 50.000,01 tot en met 250.000	9%
Vanaf 250.000,01	27%

TARIEF TUSSEN BROERS EN ZUSSEN

Het tarief wordt toegepast:

- op de netto-verkrijging van elke broer of zuster afzonderlijk.

Bij erfenissen in de zijlijn wordt dus geen opsplitsing gemaakt tussen het roerend en het onroerend gedeelte, in tegenstelling tot erfenissen in rechte lijn en tussen partners.

Het tarief werd aangepast vanaf 1 september 2018. In onderstaande tabel vindt u het tarief dat van toepassing is op overlijdens vanaf 1 september 2018.

SCHIJF IN EURO	TARIEF IN PROCENT
Vanaf 0,01 tot en met 35.000	25%
Vanaf 35.000,01 tot en met 75.000	30%
Vanaf 75.000,01	55%

TARIEF TUSSEN ANDERE PERSONEN

Het tarief wordt toegepast:

- Op het totaal van de netto verkrijgingen van die erfopvolgers, in tegenstelling tot de erfenissen in rechte lijn en tussen partners; en tussen broers en zussen. Elke erfopvolger betaalt een deel van de globaal berekende erfenisrechten in verhouding tot de ontvangen netto verkrijging.

Het tarief werd aangepast vanaf 1 september 2018. In onderstaande tabel vindt u het tarief dat van toepassing is op overlijdens vanaf 1 september 2018.

SCHIJF IN EURO	TARIEF IN PROCENT
Vanaf 0,01 tot en met 35.000	25%
Vanaf 35.000,01 tot en met 75.000	45%
Vanaf 75.000	55%

Manieren om successierechten of erfbelasting te vermijden

Sluit een verzekering af.

Denk er tijdig aan om U te verzekeren.

Zo kan U een **overlijdensverzekering** afsluiten maar ook een **successieverzekering** of een **uitvaartverzekering**.

Een frequent voorkomende techniek om aan successieplanning te doen, bestaat erin een overlijdensverzekering te koppelen aan een schenking voor het geval dat de begunstigde overlijdt vóór de schenker. De schenker ontvangt dan het bedrag van de schenking terug via overlijdensverzekering welke door de begunstigde is aangegaan. Zo keert het geschonken goed terug in het vermogen van de schenker. Een leuk gegeven is dat aan deze terugkeer **geen erfbelasting** is verschuldigd. In het vakjargon en voor Vlabel spreken we over een beding ten behoeve van een derde dat niet kosteloos is waardoor geen erfbelasting verschuldigd is.

Een ander soort van verzekering betreft de **successieverzekering** waarbij in geval van overlijden van de verzekerde de verschuldigde erfbelasting aan de begunstigde van de verzekering/erfgenaam wordt uitgekeerd. Dit zorgt ervoor dat Uw nabestaanden zich geen zorgen hoeven te maken over de erfbelasting.

Deze verzekering is een risicoverzekering, welke je het best kan vergelijken met een brandverzekering. Van zodra je de premie betaalt, ben je verzekerd.

Dit is een geruststelling voor al wie aan successieplanning wil doen maar tijd nodig heeft om na te denken over hoe en wat aan wie... In tussentijd weten de betrokken partijen dat ze zich geen zorgen moeten maken voor mocht er plots iets gebeuren. Het biedt in elk geval soelaas voor de wachttijd van 3 jaar of 5 jaar bij niet-geregistreerde hand-of bankgiften...

In deze verzekering heb je twee soorten verzekeringen, namelijk de **allriskverzekering** verzekering of de **sudden death**. De eerste soort verzekert alle overlijdens terwijl de tweede hoofdzakelijk zal gelden bij een dodelijk ongeval, een hartaderbreuk, een longembolie of een hersenbloeding.

Heel interessant is dan nog eens dat er **geen erfbelasting** zal verschuldigd zijn als de verzekeringnemer en de begunstigde dezelfde zijn (wat in het vakjargon een beding ten behoeve van zichzelf heet). Net zoals hierboven komt het erop neer dat van zodra je er op een of andere manier voor betaald hebt, er geen erfbelasting verschuldigd is. Is het echter zo dat de verzekeringnemer en betaler niet de begunstigde is, dan zal er **wel erfbelasting** verschuldigd zijn.

Tot slot hebben we de **uitvaartverzekering**. Hierop wordt niet verder ingegaan.

Wijzig Uw **samenlevingsvorm** van feitelijk naar wettelijk samenwonend

Wenst U Uw partner te beschermen met wie U feitelijk samenleeft? Aarzel dan niet om een verklaring van wettelijke samenwoning te gaan afleggen op het stadhuis van de gemeente waar U samenwoont.

Let wel: U hoeft geen seksuele of affectieve relatie te hebben om wettelijk samen te wonen. U zou dit dus ook met bijvoorbeeld Uw zus kunnen doen om haar woning goedkoop te kunnen vererven...

Bij einde van de relatie kan U deze verklaring samen op het stadhuis intrekken of wanneer één partij dit niet wenst, kan U de opzeg van de wettelijke samenwoning aan elkaar betekenen.

Sluit een **huwelijk** met of zonder **contract** af of wijzig Uw bestaand huwelijkscontract

Vertrekkende van Uw bestaande huwelijks situatie, kan U heel wat optimaliseren door uw huwelijkscontract aan te passen.

Er bestaan drie soorten huwelijksvermogensstelsels: het wettelijk stelsel, het stelsel van scheiding van goederen en het stelsel van gemeenschap van goederen.

Zonder in detail te willen gaan over het huwelijksvermogensrecht, moeten we toch even stil staan bij de manier waarop ons huwelijk georganiseerd is en welke gevolgen dit heeft op het erfrecht.

Bovendien kunnen de gehuwde partners via de genaamde '**huwelijksvoordelen**' elkaar zodanig bevoordelen dat ze zelfs de kinderen buiten spel kunnen zetten waardoor het zelfs niet mogelijk is om hun reserve op te vragen. De twee meest gekende zijn het **verblijvingsbeding of het keuzebeding**.

In het wettelijk stelsel kennen we het EIGEN VERMOGEN VAN PARTNER 1, HET EIGEN VERMOGEN VAN PARTNER 2 EN HET GEZAMENLIJK VERMOGEN. Simpel samengevat: wat je hebt voor huwelijk en wat je erft of krijgt is EIGEN en alles wat je verdient tijdens huwelijk is GEZAMENLIJK. Dit is het meest voorkomend en gekende stelsel. Bij 99 procent van de nalatenschap-

pen die openvallen, dient eerst de huwgemeenschap vereffend te worden om nadien de nalatenschap te vereffenen.

In dit stelsel gelden de hierboven opgesomde regels dat de helft van de nalatenschap naar Uw kinderen gaat en Uw echtgenoot(e) het vruchtgebruik zal verkrijgen.

De nalatenschap van de overledene bestaat in dit stelsel uit de eigen goederen van de overledene en de helft van de gezamenlijke goederen.

Soms kiezen mensen voor het stelsel van **algehele gemeenschap van goederen**. Dit wil zeggen dat er in dit stelsel geen eigen goederen zijn. De nalatenschap van de overledene bestaat dan uit de helft van de gezamenlijke goederen. Dit kan interessant zijn voor gehuwden zonder kinderen.

Willen deze huwelijkspartners elkaar maximaal beschermen dan kunnen zij aan dit stelsel een **huwelijksvoordeel** toevoegen in de zin van een **verblijvingsbeding** of in de zin van een keuzebeding.

Een **verblijvingsbeding** is in de volksmond bekend als het 'lang-leeft-al-beding' en betekent eigenlijk dat de overlevende echtgenoot alles verkrijgt wat uit de gemeenschap komt. In het stelsel gemeenschap van goederen, bekommt deze echtgenoot dus de

volledige nalatenschap gezien deze enkel uit gemeenschapsgoederen bestaat.

Frappant is dat de kinderen (mits twee uitzonderingen²) hiertegen niet kunnen opkomen. Er is in principe geen mogelijkheid tot wat men in het vakjargon inkorting³ noemt.

Een **keuzebeding** is zoals het klinkt en betekent dat de overlevende echtgenoot uit de gemeenschap mag kiezen wat hij wenst te bekomen. Dat kan interessant zijn wanneer partijen meerdere onroerende goederen hebben. Zo kan de overlevende echtgenoot kiezen welk onroerend goed hij wenst toebedeeld te krijgen. Deze echtgenoot is echter niet verplicht om zijn keuzebeding uit te oefenen. Wanneer er nl. kinderen zijn, worden de kinderen hierdoor belast met een hogere **erfbelasting**.

² De gezamenlijke kinderen van partijen kunnen opkomen tegen een inbreng van een eigen goed en stiefkinderen kunnen opkomen tegen alles wat meer is dan de helft van de aanwinsten.

³ Inkorting is de benaming van de procedure die een reservataire erfgenaam heeft om te vragen dat wat boven zijn reserve is weggegeven, terugkeert.

Doe **hand- of bankgift** van uw **roerend vermogen**

Een **handgift** geven is daadwerkelijk zoals het klinkt. U draagt een geldsom, een meubilair, een kunstwerk over van hand tot hand.

Een **bankgift** daarentegen wordt gegeven via een overschrijving op de bank.

In principe zijn beide vormen van giften niet vormvrij en moet iedere akte van schenking, op straffe van nietigheid, voor een notaris verleden worden. Echter is dit in werkelijkheid voor de fiscus moeilijk te achterhalen en kunnen zij geen stappen meer nemen na overlijden van de schenker.

Schenken via hand- of bankgift zijn vrij van erfbelasting als de schenker nog minstens drie jaar (Vlaanderen) of vijf jaar (Wallonië) in leven blijft.

De registratierechten voor roerende goederen bedragen 3 procent voor partners, ouders, kinderen en kleinkinderen of 7 procent voor alle anderen.

Het is evenwel altijd wenselijk Uw gift te laten samengaan met een document dat de details van de overdracht regelt. Dit document heet het pacte adjoint. Daarin kan U voorwaarden van de schenking stipuleren of een vruchtgebruik voor Uzelf voorbehouden of meedelen dat de schenking buiten erfdeel is enz.

Het staat buiten kijf dat de pacte adjoint vooral zijn nut heeft in het kader van het bewijs van de datum van de overdracht.

Doet U dus een niet geregistreerde schenking, begeleid haar dan met een duidelijk gedateerd document om nadien geen bewijsproblemen ten opzichte van de fiscus te hebben.

Wist U dat U aan Uw kleinkinderen €12.500 belastingvrij kan schenken?

Kent U de 1-procent regel? U mag zich immers jaarlijks 1% van Uw vermogen ontdoen. Dit wordt niet aanzien als een schenking.

Doe een **onroerende schenking** met **voorbehoud van vruchtgebruik**.

U kan Uw erfgenamen een hoop **erfbelasting** uitsparen door een schenking aan Uw kinderen te doen van (een deel van) Uw onroerend goed.

Het tarief voor de verkrijging van onroerend goed in erfbelasting stijgt immers al vanaf 50.000 euro tot 9 procent terwijl U kan schenken tot 150.000 euro aan 3 procent. (Op een huis van 100.000 euro, betaalt U dus 6.000 euro **erfbelasting** terwijl dit **€3000 schenkbelasting zou zijn**. dit betekent dus een besparing van maar liefst 3 procent op een bedrag van 100.000 euro.)

Een schenking van een onroerend goed dient evenwel steeds notarieel te gebeuren.

Denk er ook aan om Uw vruchtgebruik van Uw woning te behouden en schenk dus enkel in blote eigendom zodat U niet uit Uw huis kan gezet worden.

Denk aan een **roerend of onroerend beding van aanwas**

In de volksmond is een beding van aanwas “ een langst leeft, krijgt alles”.

Op het vlak van het juridische, is dit een verkrijging van een deel van een onroerend of roerend goed, welke aan de overledene toebehoorde. Het deel van de overledene wast zogezegd aan. Voor onroerende goederen is er een bijkomende voorwaarde dat er registratierechten worden betaald op het verkregen onroerend goed.

Opgelet: dit betreft een kanscontract en staat los van het erfrecht zodat nabestaanden geen inkorting kunnen vragen en zich niet kunnen beroepen op enige reserve.

Wanneer een koppel bijvoorbeeld een onroerend goed samen elk voor de helft aankoopt en hierbij een beding van aanwas ondertekent, dan zal bij overlijden van de partner, zijn helft aanwassen bij de helft van de andere partner mits de overlevende partner registratierechten betaalt.

De kinderen kunnen hier niets tegen doen en zijn dus de facto onterfd.

Een beding van aanwas kan ook met roerende goederen. Dit zou voorbeeld interessant kunnen zijn voor zaakvoerders die aandelen in vennootschappen bezitten en niet wensen dat de aandelen in handen komen van hun kinderen.

Het contract is wel aan een aantal voorwaarden verbonden: zo dient er sprake te zijn van een gelijke inbreng en een gelijke levensverwachting.

Optimaliseer Uw **vennootschap** zodat zij klaar is voor overdracht al dan niet binnen het kader van de familiale vennootschap.

Nadert U de pensioenleeftijd en denkt U erover Uw bedrijf of vennootschap over te dragen, zet Uw bedrijf dan ook klaar voor overdracht. Zorg dat Uw boekhouding transparant is, laat de waarde van Uw bedrijf bepalen en weet wat U te bieden heeft bij mogelijke overdracht aan derden of binnen de familie.

Vergeet Uw zorgvolmacht niet. Laat U ontzorgen!

Een zorgvolmacht is een lastgevingsovereenkomst waarbij de ene partij, de lastgever, aan de andere partij, de lasthebber, opdracht geeft om hem te vervangen op het ogenblik dat de lastgever niet meer in staat is om over zijn goederen te beheren of te beschikken.

Hierdoor is de zorgvolmacht een perfect alternatief voor de Voorlopige Bewindvoering.

Wanneer een persoon niet langer in staat is om zijn goederen te beheren of over diens goederen te beschikken, duidt de vrederechter een bewindvoerder aan. Dit is meestal een advocaat die onder de auspiciën van de vrederechter werkt.

Wenst U niet dat Uw vermogen in handen van een derde komt?

Zo zou U bijvoorbeeld al Uw kinderen kunnen aanduiden om over Uw vermogen te kunnen beschikken, wanneer U hiertoe niet langer in staat bent.

Voor Uw dagdagelijkse verrichtingen zou U één van de kinderen kunnen aanstellen en zou U kunnen stipuleren dat dit kind jaarlijks verantwoording dient af te leggen zowel aan U als aan de andere kinderen om misbruik te voorkomen.

Een cijfermatig voorbeeld

Jan en Mia hebben een onroerend goed van 300.000 euro, dat zij tijdens huwelijk elk voor de helft hebben aangekocht.

Zij hebben een gezamenlijke spaarboek van 200.000 euro.
Zij hebben twee kinderen. Jan komt te overlijden.

Jan zijn nalatenschap bestaat uit de helft van het onroerend goed en de helft van de gelden, concreet dus uit 150.000 euro onroerend vermogen en 100.000 euro roerend vermogen.

WIE ERFT NU EIGENLIJK WAT EN WAT WORDT ER AAN ERFBELASTING BETAALD?

De langstlevende echtgenote heeft het vruchtgebruik op de volledige nalatenschap en zij heeft een concrete reserve inzake de gezinswoning en alles wat deze stoffeert.

Met andere woorden : wat betreft de gezinswoning gaat slechts de blote eigendom naar de kinderen en dit elk voor 1/2. Dus de twee kinderen erven elk 75.000 euro onroerend goed. Gelukkig is dit de eerste schijf **erfbelasting** aan drie procent. Zij betalen elk 1.500 euro op het deel tot 50.000 euro. Daarboven betalen zij 9 procent op de overige 25.000 euro.

De langstlevende echtgenoot verkrijgt het vruchtgebruik over de gezinswoning gratis.

Inzake de roerende goederen, gaat het vruchtgebruik naar de overlevende echtgenoot en de kinderen verkrijgen de blote eigendom. De moeder zou hier kunnen zeggen dat zij verzaakt aan haar vruchtgebruik en de kinderen hun helft laten vererven. Zo zouden de kinderen elk 50.000 euro krijgen en elk 1500 euro **erfbelasting** verschuldigd zijn.

HAD ER IN DEZE MOETEN INGEGREPEN WORDEN?

Jazeker om het deel onroerende vererving boven de 50.000 euro te beperken. De ouders hadden een gedeelde onroerende schenking kunnen doen waardoor de successie beperkt had kunnen blijven tot 3 procent.

Praktische tips om Uw planning voor te bereiden

---

1. STEL UW ACTIEF EN PASSIEF SAMEN

Een eerste vertrekpunt is Uw bestaand roerend en onroerend vermogen. Elke planning vertrekt vanuit het netto-actief.

Verzamel dus al Uw documenten, waaronder eigendomstitels, levensverzekeringen, pensioenspaarplannen, standen van de rekeningen, huwelijkscontract, schenkingen en testamenten.

---

2. VERGEWIS JE VAN DE BESTAANDE OP UW SITUATIE VAN TOEPASSING ZIJNDE ERFBELASTING

Hier in Vlaanderen is het tarief voor erfgerechtigden in rechte lijn 3, 9 of 27% terwijl dit voor broers en zussen tot 25, 30 tot 55% kan bedragen.

---

3. WEET AAN WIE JE WAT NALAAT EN WAT JE ZOU WILLEN VERANDEREN

---

4. VERGEET JEZELF NIET!

---

5. BEZINT EER GE BEGINT

---

6. TREK REGISTERS OPEN

Maak taboes bespreekbaar met je naasten. Durf aan Uw ouders te vragen om te schenken. Durf aan Uw kind de waarheid te zeggen over de financiële steun die je aan je ander kind gaf. Durf Uw begrafenis of euthanasie te regelen.

---

7. VOORZIE IN ALTERNATIEVEN

Durf te schenken onder voorwaarden. Durf een plaatsvervanger aan te duiden bij overlijden van een erfgenaam. Durf een beding van terugkeer te overwegen.

Zie je door het bos de bomen niet meer?
Uw advocaat weet raad. Beter vroeg dan laat.

Voor meer info of contact
elsdefrene.be

ENKELE GETUIGENISSEN

“ Uw persoonlijke benadering Mr. De Frene, Uw luisterend oor en uitleg van de mogelijkheden in een wettelijk kluen van regels, vertaald in gewone mensentaal, bracht een concept aan die zowat al onze wensen laat afvinken. D en ik delen dan ook graag Uw vakmanschap met anderen.

*Heb je niet gesproken met Mr. De Frene, dan is dit een gemiste kans.
Dank je wel Els”*

“ Ze neemt tijd voor een degelijke voorbereiding en waar nodig breidt ze haar vakkennis uit. Zij is hierdoor zeer to the point en correct samengevat. Ze haalt daardoor ook de juiste punten aan. Zij is een echte professional: menselijk, respectvol, direct, rechtuit en correct. ...”